

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ «ЄВРОПЕЙСЬКЕ ОПИТУВАННЯ УЧНІВ ЩОДО ВЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ ТА ІНШИХ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН – ESPAD»

ОСНОВНА МЕТА ОПИТУВАННЯ

Моніторинг тенденцій і структура вживання психоактивних речовин, визначення чинників різних моделей поведінки, вимірювання поширеності вживання тютюнових, нікотинових виробів та альтернативних продуктів для куріння, алкоголю й наркотиків, а також залежності від інтернету та соціальних мереж.

Міжнародне дослідження проводиться раз на чотири роки і Україна є учасником в усіх його хвилях, які проведені у 1995, 1999, 2003, 2007, 2011, 2015, 2019 та 2024 роках. У раунді 2024 року взяли участь 37 європейських країн.

У дослідженні взяли участь **8819 учнів віком 14–17 років з 300 закладів освіти**, серед яких 260 закладів загальної середньої освіти (учні 10-х класів), 20 закладів фахової передвищої освіти (учні перших курсів після базової середньої освіти) та 20 закладів професійної (професійно-технічної) освіти (учні перших курсів після базової середньої освіти).

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Цільова група дослідження	• учні 2006–2010 р.н., тобто віком 14–17 років (національна вибірка) • учні 2008 р.н., тобто віком 15–16 років (міжнародна вибірка)
Загальна вибірка	8819 учнів 14–17 років (4074 хлопці та 4745 дівчат)
Метод збору даних	Самозаповнення онлайн-опитувальника в присутності інтерв'юєрів
Етичні аспекти	Дослідження забезпечує анонімість, конфіденційність отриманої інформації, дотримання прав людської гідності й морально-етичних норм з можливістю добровільної участі
Період збору даних	Квітень 2024 року
Географія дослідження	20 регіонів України, за виключенням тимчасово окупованих територій та тих, де через виклики воєнного стану навчання здійснювалось дистанційно (виключено Донецьку, Запорізьку, Луганську, Харківську, Херсонську області та АР Крим).

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ

ДОСТУПНІСТЬ ПСИХОАКТИВНИХ РЕЧОВИН

Доступність серед учнів 14-17 років

(сума відповідей «дуже легко» та «скоріше, легко» дістати, якби захотіли), %

Доступність серед учнів 15-16 років

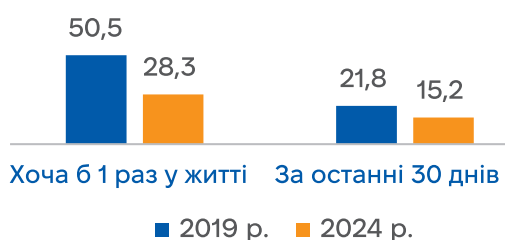
(сума відповідей «дуже легко» та «скоріше, легко» дістати, якби захотіли), %

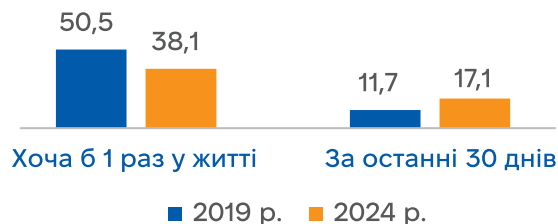
ВЖИВАННЯ ТЮТЮНОВИХ І НІКОТИНОВИХ ВИРОБІВ

Досвід куріння

Досвід куріння **сигарет** учнями 14-17 років, %

Досвід куріння **електронних сигарет** учнями 14-17 років, %

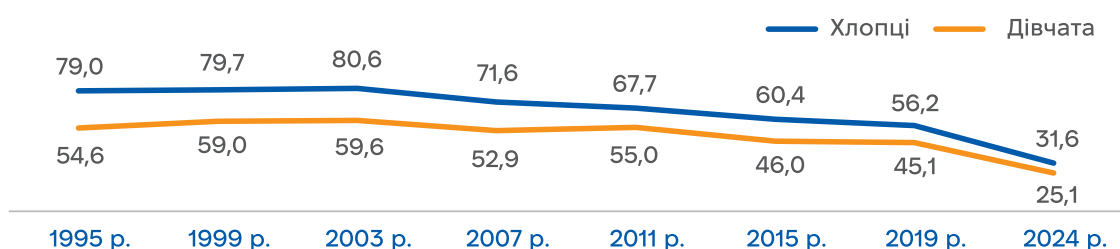

У 2024 р. серед учнів 14-17 років вік першої спроби...

...куріння сигарет – **КОЖЕН 10-й** вказав **11 років і молодше**

...куріння електронних сигарет – **КОЖЕН 8-й** вказав **12 років і раніше**

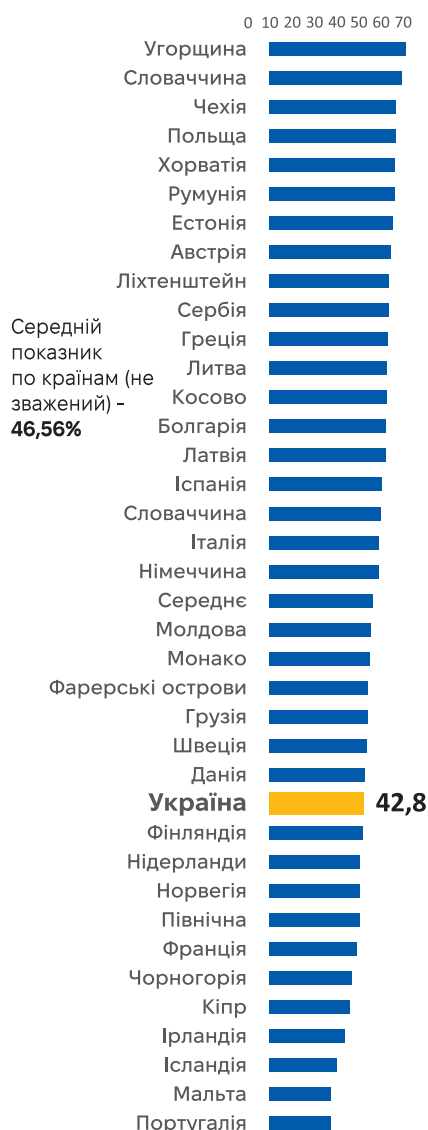
Вживання сигарет хоча б 1 раз у житті серед учнів 15-16 років, %

Вживання сигарет хоча б 1 раз у житті серед учнів 15-16 років країн ESPAD 2024 р., %

Вживання сигарет (в т. ч. електронних) хоча б 1 раз у житті серед учнів 15-16 років країн ESPAD 2024 р., %

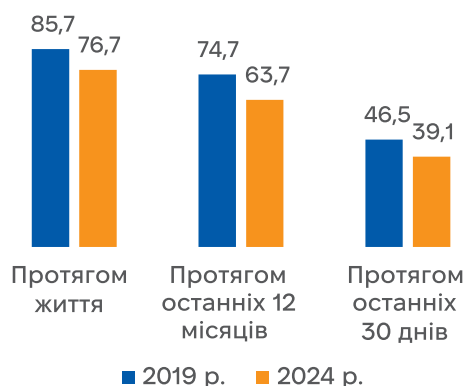
Альтернативні продукти для куріння
Досвід використання альтернативних продуктів для куріння учнями 14-17 років протягом життя, %

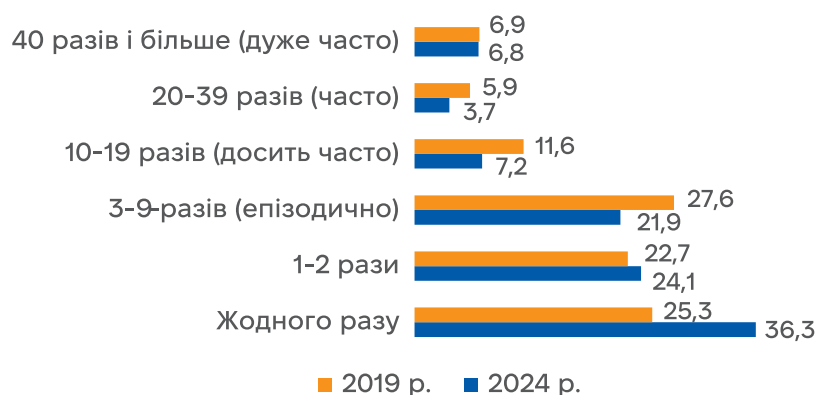
У 2024 р. серед учнів 14-17 років вік першої спроби куріння...
...кальяну – **КОЖЕН 8-й** зазначив – **до 14 років**
...пристроїв для нагрівання тютюну – майже **КОЖЕН 9-й** – **до 15 років**

ВЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ

Досвід вживання алкоголю учнями 14-17 років, %

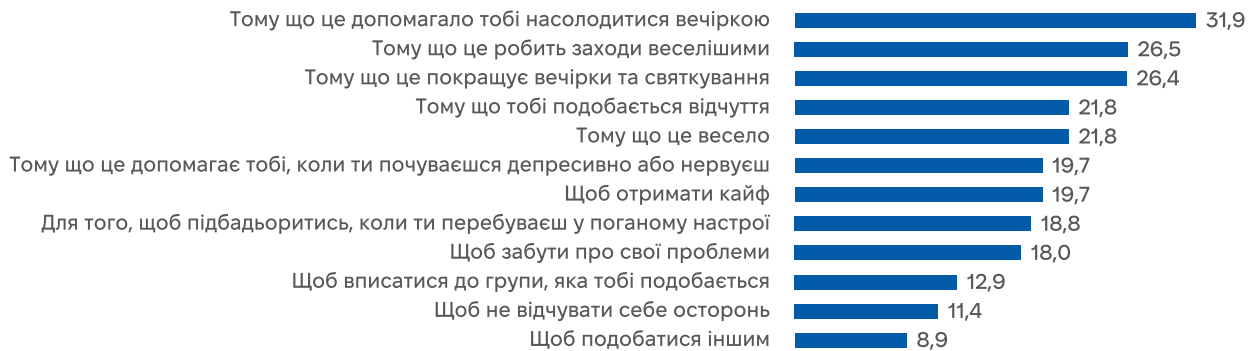

Частота вживання алкоголю упродовж останніх 12 місяців учнями 14-17 років, %

У 2024 р. серед учнів 14-17 років **КОЖЕН 3-й** вказав вік першої спроби вживання алкогольного напою – **до 14 років, КОЖЕН 8-й – 9 років і молодше**

Причини вживання алкогольних напоїв упродовж останніх 12 місяців
учнями 14-17 років. Сума відповідей «рідко», «іноді», «часто» або «завжди», 2024 р., %

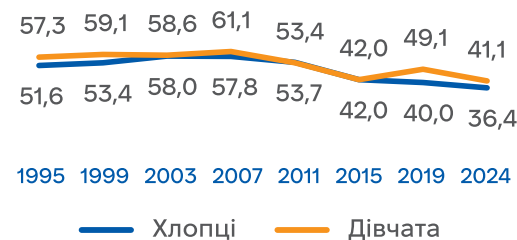
Як учні 14-17 років зазвичай дістають алкоголь, 2024 р., %

Досвід вживання алкоголю учнями 15-16 років хоча б 1 раз протягом останніх 12 місяців, %

Досвід вживання алкоголю учнями 15-16 років хоча б 1 раз протягом останніх 30 днів, %

Досвід вживання алкоголю учнями 15-16 років хоча б 1 раз протягом життя, %

Вживання алкоголю хоча б 1 раз у житті серед учнів 15-16 років країн ESPAD 2024 р., %

ВЖИВАННЯ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН

Вживання будь-яких наркотичних речовин протягом життя серед учнів 15-16 років країн ESPAD 2024 р., %, Середній показник по країнам (не зважений) – 13,74%

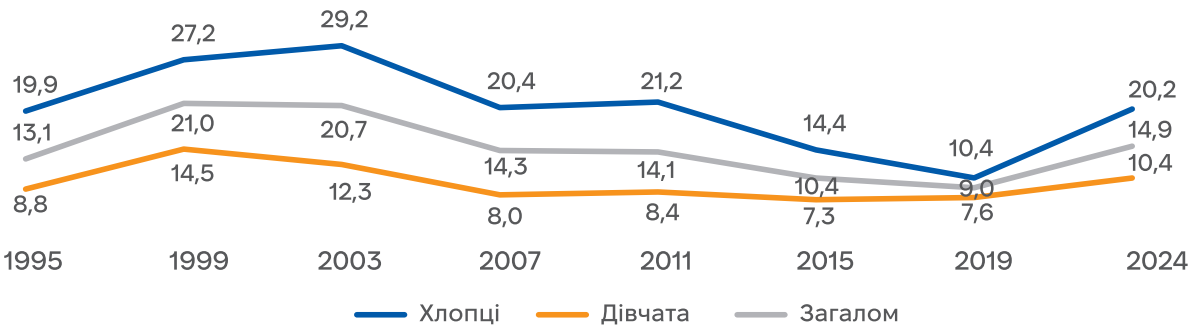
Вивання будь-яких наркотичних речовин (крім канабісу) протягом життя серед учнів 15-16 років країн ESPAD 2024 р., % Середній показник по країнам (не зважений) – 5,03%

Досвід вживання будь-яких наркотичних речовин протягом життя учнів 14-17 років, %

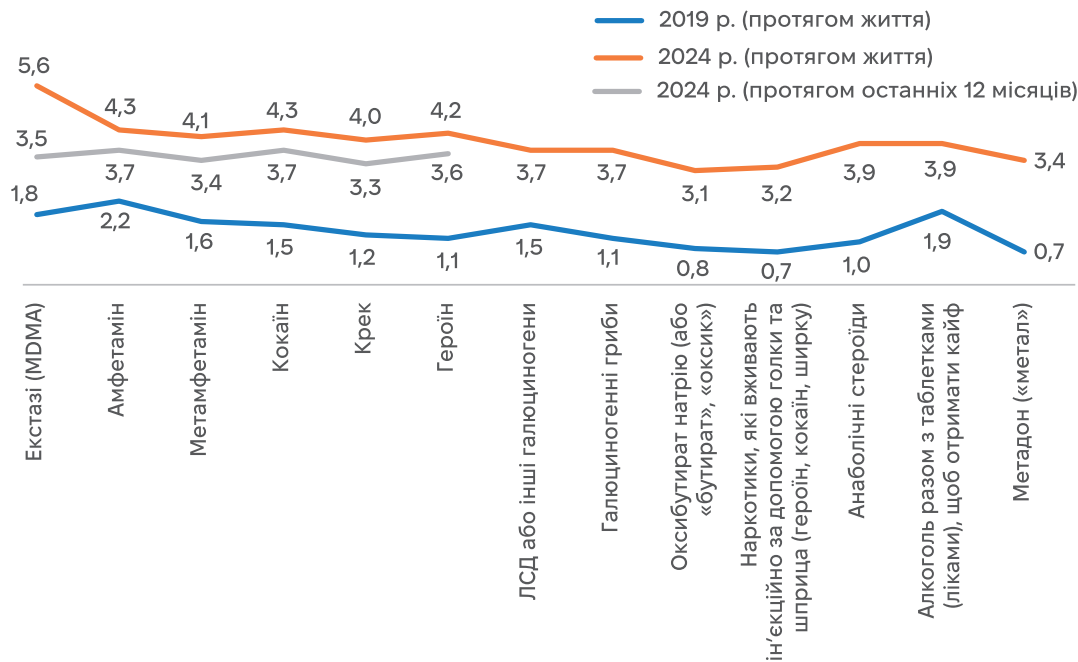

Вживання будь-яких наркотичних речовин протягом життя серед учнів 15–16 років, %

Вживання канабісу та інших наркотичних речовин

Досвід вживання окремих наркотичних речовин учнями 14-17 років, %

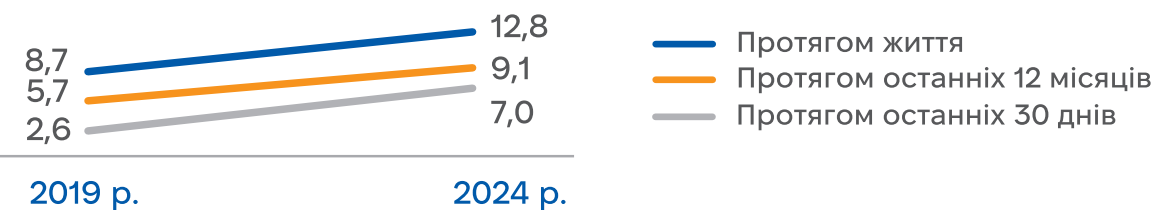
Полівживання (одночасне вживання двох або більше речовин)

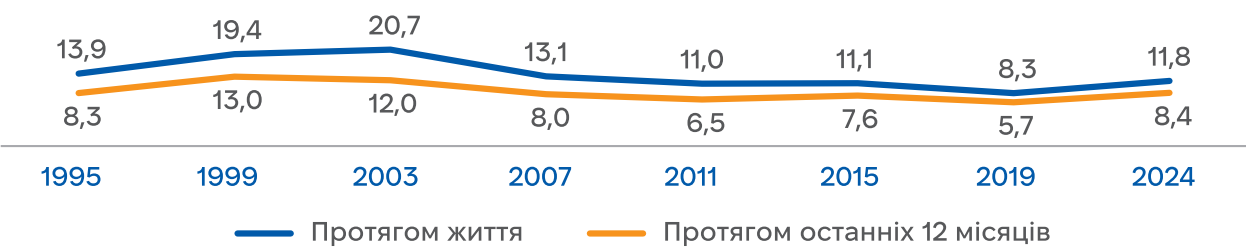
Перша спроба окремих наркотичних речовини у 13 років або раніше, %

	2019	2024
Транквілізатори або седативні засоби (без призначення лікаря)	0,6	6,1
Амфетаміни або метамфетаміни	0,7	5,3
Кокаїн або крек	0,6	5,4
Екстазі	0,6	4,6
Інгалянти (клей, аерозоль тощо), щоб отримати кайф	1,7	5,5
Алкоголь з таблетками, щоб отримати кайф	0,7	4,1

Досвід вживання канабісу учнями 14-17 років, %

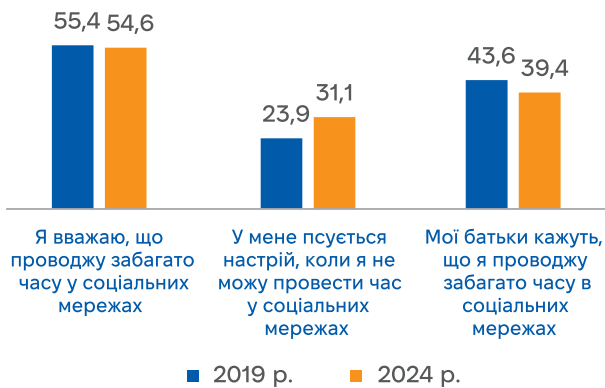
Досвід вживання канабісу учнями 15-16 років, %

ЗАЛЕЖНІСТЬ ВІД СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ, КОМП'ЮТЕРНИХ І АЗАРТНИХ ІГОР

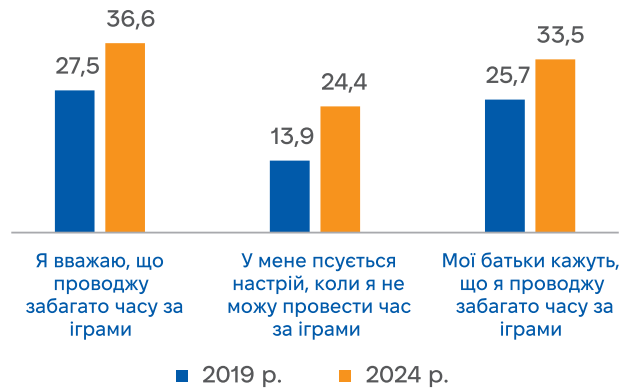
СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ

Сума відповідей учнів 14-17 років «Повністю погоджуюся» та «Частково погоджуюся», %

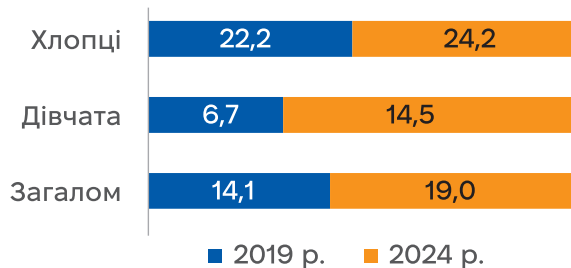
КОМП'ЮТЕРНІ ТА ОНЛАЙН-ІГРИ

Сума відповідей учнів 14-17 років «Повністю погоджуюся» та «Частково погоджуюся», %

Азартні ігри

Учні 14-17 років, які грали в азартні ігри на гроші протягом останніх 12 місяців хоча б 1 раз, %

Час, витрачений учнями 14-17 років для гри в азартні ігри на гроші в звичайний день протягом останніх 12 місяців, 2024 р.

- Менше ніж 30 хвилин – 5,8%
- Від 30 хвилин до 1 години – 4,1%
- Від 1 до 2 годин – 2,9%
- Від 2 до 3 годин – 1,7%
- 3 години або більше – 2,4%

ВПЛИВ ВІЙНИ ТА СТАТУСУ ВПО НА ВЖИВАННЯ

49,3% учнів 14-17 років зазначили про травматичний вплив війни на їх життя

Мають досвід...

...куріння протягом життя
...вживання алкоголю протягом життя
...вживання канабісу протягом життя
...вживання канабісу протягом останнього року
Мають залежність від азартних ігор

Травматичний вплив війни
Зазначили Не зазначили

32,5 % 24,2 %
79,5 % 74,1 %
16,9 % 8,9 %
13,5 % 4,9 %
21,9 % 10,8 %

10,1% учнів 14-17 років є ВПО

(на момент опитування проживали в іншому місці України, ніж до 24.02.2022 року)

Курили сигарети протягом останнього місяця
Курили електронні сигарети протягом останнього місяця
НЕ вживали алкоголь протягом життя
Вживали канабіс протягом життя
Вживали будь-які наркотики протягом життя
Мають залежність від азартних ігор

Віднесені до ВПО Не віднесені до ВПО

24,0 % 14,2 %
31,6 % 23,1 %
18,7 % 23,8 %
26,4 % 11,3 %
31,6 % 14,0 %
26,7 % 15,2 %

КЛЮЧОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

8-й раунд міжнародного дослідження ESPAD показав такі основні тенденції серед підлітків 14-17 років: зменшення доступності психоактивних речовин та алкоголю, зменшення куріння сигарет, зменшення частини підлітків, які вживали алкоголь будь-коли протягом життя (хоча дуже часте споживання (40 разів і більше) за останні 12 місяців залишається на тому ж рівні, що і у 2019 році), збільшення вживання електронних сигарет, зростання вживання наркотиків.

Поширеність куріння серед підлітків зменшилася порівняно з 2019 роком майже вдвічі, проте використання електронних сигарет зросло. І хоча про досвід куріння електронних сигарет (будь-коли протягом життя) зазначають менше підлітків у 2024 році порівняно із 2019 роком, інтенсивність їх куріння зросла - 17,1% повідомили про куріння електронних сигарет протягом останніх 30 днів у 2024 році порівняно з 11,7% у 2019 році; також підвищився досвід використання пристроїв для нагрівання тютюну більш як удвічі у порівнянні з 2019 роком.

Досвід вживання алкоголю будь-коли протягом життя зменшився у даному раунді дослідження з 85,7% у 2019 році до 76,7% у 2024 році. Однак, якщо епізодичне (від 3-х до 9-ти разів) та часте (від 10-ти до 39-ти раз) вживання алкоголю знижується, то частка підлітків, які споживають алкоголь дуже часто (40 разів і більше) за останні 12 місяців залишається на тому ж рівні - 6,9% у 2019 році та 6,8% - у 2024 році.

На третину збільшилося вживання канабісу (марихуани) протягом життя у порівнянні з 2019 роком.

Зафіксовано різке зростання частки респондентів, які повідомили про вживання будь-яких наркотичних речовин протягом життя: показник піднявся з 9,6% (2019) до 15,8% (2024). Серед хлопців зафіксовано зростання від 11,7% до 20,6%, серед дівчат — від 7,6% до 11,7%. У 2024 році підлітки найчастіше повідомляли про вживання екстазі (МДМА) – 5,6%, найрідше – оксибутирату натрію – 3,1%; для порівняння, у 2019 році частки за окремими речовинами коливалися від 0,7% (ін'єкційні наркотики, метадон, галюциногенні гриби) до 2,2% (амфетамін).

Трохи більше половини опитаних підлітків (54,6%) вважають, що проводять забагато часу у соціальних мережах та третина (36,6%) визнають, що забагато часу проводять за онлайн-іграми. Майже кожен п'ятий підліток (19,2%) грає у комп'ютерні ігри хоча б 1 раз на тиждень, а майже третина (31,8%) щодня. За останні 7 днів щодня грали в онлайн-ігри 12,5% підлітків (16,3% хлопців і 9,2% дівчат), а кожен п'ятий за останні 30 днів проводив за комп'ютерними іграми 6 годин і більше.

Кожен п'ятий підліток (19,0%) грав в азартні ігри на гроші протягом останнього року хоча б 1 раз. При чому, якщо частка хлопців залишилась майже на тому ж рівні, як і у 2019 році (22,2% і 22,4% відповідно), то частка дівчат збільшилась удвічі (з 6,7% у 2019 році до 14,5% у 2024 році).

Половина опитаних підлітків (49,3%) зазначили про травматичний вплив війни на їх життя та проживання на момент опитування у іншому місці України, ніж до 24.02.2022 року (10,1%). Ці підлітки частіше вдаються до ризикованих практик, на відміну від тих підлітків, які не зазначають такого впливу. Так, це стосується досвіду куріння, вживання алкоголю, канабісу, а також більшої залежності від азартних ігор, ніж їхні однолітки, які не зазнали впливу війни та не були віднесені до ВПО.

Підвищений рівень депресії має 32% учнів, підвищений рівень тривожності – 35%, підвищений рівень стресу – 21,7%. Показники дівчат по всіх трьох параметрах суттєво вище, ніж у хлопців. Підвищений рівень депресії, тривожності та стресу частіше зустрічається серед підлітків, які практикують куріння, вживання алкоголю, вживання наркотичних речовин.